

До історії галицько-руського селянства.

IV. Про панщину в селі коло Старого міста*).

Ц. к. староство в Старім місті вислало до одного з парохіальних урядів в повіті урядові друки і вложило їх в аркуш протоколу списаного на жалобу підданих, що дізнавали кривди від дідича і його служби. По лівій руці списані жалоби підданих, трохи низше по правій руці виясненя нана або офіціалістів, а під тим всім прописано через цілий піваркуш: *An merkung*. Аркуш винали з середини; нема початку, кінця і в середині був ще один аркуш. Жалоби означені числами, точка за точкою. Кінчить ся на аркуши точка 11, потому слідуєть 12, 13 і початок 14; на другім піваркуши не ціла точка 23, відтак 24, 25 і початок 26.

З якого села люде жалували ся, годі дійти з тої части жалоби. Є в тексті споминка про село Сушицю малу, що лежить тепер за Старим містом між горами по правій руці Дністра. Села, що розложили ся при головній дорозі до Турки, були камеральні. В напрямі до Самбора були села панські, як Созань, Сприня, Звір і єпископські, як Страшевичі і Воля Коблянська. Отже жалували ся люде мабуть до циркулярної власти в Самборі з котрогось панського села. Про час спомінає ся в жалобі.

Ціла ся приклячка показує ясно, як нераз легкомисно затрачують по урядах старі письма, що могли би служити до виясненя нашої минушости. Хто знає, чи другі аркуші з того протоколу цілком не знищені? Висші власти могли би видати наказ до своїх підвладних, щоб переглянули старі письма і зберегли їх від заглади, або можна би вислати по урядах знавців і поручити їм все переглянути.

Слідує відпис точок жалоби:

. . . kilka razy, a widząc go nieposłusznego uderzyłem go raz harpannikiem.

Anmerkung. Der Señko Karczmaryk bestättiget die Aussage des Klägers mit dem beysatze dass Er die Zahl der Streichen nicht weiss.

12. Mnie Iwana Kowalika y Ilka Chirczaka ukarał p. Ekonom Kuleczycki po 3 kiie za to ze młocąc rozwiązaliśmy Snopy.

Powtore ukarał mnie Iwana Kowalika trzema kiiami zem się trochę na Panszczyznę opoznił

Potrzenie dał mi trzy kiie zem z Zmrokiem na wartę nocną wyszedł.

Potym będąc na warcie koło Wołów Panskich ze Woły w Małej

*) Частини I—III гл. „Житє і Слово“ I, 66—74.

Suszycy iednemu Poddanemu Szkodę zrobili, musiałem razem z Senkiem Karczmarykiem i Iwanem Kibą 10 złt za Szkodę na Rozkaz Ekonoma zapłacić. Iwan Kowalik (⊕), Ilko Chirczak (⊕), Seńko Karczmaryk (⊕), Iwan Kiba (⊕).

Explykacya Ekonoma Jana Kulczyckiego.

1-o Ukaralem ich po trzy kiie za to, ze zle wymłocili zboze ze Snopow, y ia postrzegłszy Ziarno kazałem przemłacać.

2-o Ukaralem Iwana Kowalika za to ze pozno na Panszczyznę wyszedł trzema kiiami za poprzedzającym Dekretem iako Prothokoł który tu okazuie świadczy.

3-tio Ukaralem go za to ze o dziesiątey Godzinie do Dworu na Wartę nocną przyszedł.

Szkodę zrobioną kazałem mu z Dyspozycyi Pana Gwozdeckiego zapłacić, dla tego iz oni pilnując Woły dopuścili ich w Szkodę w Ogrodzie Ludzi Małych Suszycy.

Anmerkung. Die erste bestraffung betreffend saget der Stefan Wolański dass Sie wirklich die Frucht sehr schlecht und nachlässig ausgedroschen haben; die zweite Bestrafung bestattiget sich aus dem Prothocollo

13. Ia Michał Cap oddałem owies Osypowy y ze zle był wyczyniony, kazał mi go Pan Gwozdecki wyczyniać, ia wyczyniwszy oddałem, y upominałem się o Grabież którą mi wzięto za nieoddanie owsa, na to pan Gwozdecki kazał mi dać pięć Plag, ktore mi Ekonom Kulezycki dał. Michał Cap (⊕)

Explykacya Offycyalisty Dominikalnego Gwozdeckiego.

Ia go kazałem ukarać za to, iz upominając się o Grabież zu chwale gadał, y ta kara iest zapisana w Prothokole.

Anmerkung. Der Orts Richter bestattiget die Aussage des Klagers mit dem beysatze. dass der Kläger keine Unanständigkeit sagte und Er Orts Richter das Prothocoll bloss auf befehl des Gwozdecki schon nach der bestraffung unterschreiben musste.

14. Mnie Wania Mielnika 10 Plagami, Stasia.....

Слідє другий піваркуш.... kazał Pan w Roku 1800z Gruntu y Pomieszkania na inny Grunt y pomieszkanie przenieść, Mikołaj Kiba (⊕) Stefan Konopełka (⊕). Слідуюче вяясненє зложив такої сам пан: Oni mieli swoje Grunta w Obszarze Dominikalnym, zatym ia im inne grunta na Miejsce tamtych dałem, Chałupy ich własną Panszczyzną na ten nowy Grunt przewieść y moim Kosztem postawić kazałem, darowałem im całoroczną Panszczyznę, Osypu po pułtora Korca Czynszyku każdemu po 3 złt gr. 3, y przędzenie Motkow, zatym za przeniesienie ich nadgrodzeni są dostatecznie, iednakowoz ia im ieszcze ofiaruję dać po dwa Korce Owsa, Mikołaiowi Kibie zaś na zagnoienie Pola daie ieszcze 9 złt. y 20 Okłotow, a tak spodziewam się ze Krzywdy nie maia.

Anmerkung. Die Kläger nach erhaltener dieser befriedigung stehen von ihrer Klage ab, und gestehen dass ihre Häuser auf Unkosten des Dominii überführet, aufgestellt, und ihnen die gantzjährige Roboth und Gaben entlassen waren.

24. Ia Mikolaj Kiba dalem w Roku 1800 dwadziescia Kur, Stefan zaś Konopelka 6 kur Państw u za Pastwisko, y ia Kiba zapłacił em exekutnego od kur 1 złt 18 gr. Mikolaj Kiba (⊕) Stefan Konopelka (⊕)

Cała Gromada niała Pastwisko dla Bydła Jałowego, y obiecali dać kury On tedy razem z innemi dał kury obiecane, po Kurce iedney od Szuki. Exekutne zaś zapłacił za to iz Kury w czasie nie chciał oddać.

Anmerkung Das Orts Gericht und Gemeind-deputirte gestehen dass Sie vom Dominio die Hutweyde im Jahr 1800 für ihr Melk-vieh aufgenommen, und von jedem Stück Vieh eine Henne versprochen haben.

25. Ia Hryć Hnatkow gdym się upominał o wypisanie dwoch Dni Panszczyzny za kule ktore w Roku 1800 przez dwa Dni wozilem, nietylko, ze mi ich Pan Gwozdecki nie dał, ale mi ieszcze cztery Plagi dał. Hryć Hnatkow (⊕).

Explykacya Offycyalisty Dominikalnego Gwozdeckiego.

On za to wziął Plagi ze się upominał o Panszczyznę ktora mu była wypisana.

Anmerkung. Der Dmytro Stefanik auf welchen die Partheyen sich beruffen bestattiget die Aussage des Klägers, die Roboth aber liess Ihm der Grundherr sogleich abschreiben.

26. Teraz Rok iest iak ia poszedłem do Rubieszowa 30 Mil ztąd w moim Interesie zostawiwszy Zonę na Gruncie, bawilem się w tey drodze 18 Tygodni, Państwo zaś moje Zonę z Gruntu y Chałupy zrzucilo, a innego Gospo. . . .

Михайло Зубрицький.

V. Інтердікт в селі Кунині.

Справа, про котру говорить поданий далі документ, доторкає ся одним кінцем загальних історичних фактів. Як звісно, 5 октябрия 1763 р. умер польський король Август III. в Дрездені. В часі безкоролівства завязали ся в Польщі дві конфедерації: в Бересті литовськiм і в Галичі, в ціли ніби пильнования внутрішнього супокою і ладу в Польщі, а на ділі для того, щоби переперти кожда свого кандидата на польський престол. Тимчасом в марті 1764 р. король пруський заключив з Россією умову, в котрій ніби то обіцяно боронити цілости Польщі і не допустити, щоб престол польський переходив по наслідству, чого тоді дуже бояла ся польська шляхта як уцербу в єї праві вибираня короля. На ділі, як бачимо, метою тої умови було удержавє Польщі в стані слабости і неладу. Не чекаючи на вибір короля війська російські вій-